

Zborniku na pot: nekaj besed o vlogi in posebnem pomenu tajvanske filozofije

Knjiga, ki je pred vami, je povezana z zelo nenavadnim poglavjem kitajske idejne zgodovine. Gre za zbornik o sodobni filozofiji, ki je bila izvorno napisana v kitajščini in večinoma obravnava kitajsko idejno tradicijo. In vendar ta filozofija ni nastala na kitajski celini, torej v nekakšnem domnevno logičnem »središču« kitajske kulture, temveč na njenem obrobju, na otočku Tajvan, na katerem še vedno vlada alternativna vlada dvostrankarskega sistema in na katerem je domala nespodobno govoriti o Komunistični stranki Kitajske. In ravno zaradi tega so se tajvanski filozofi in filozofinje v drugi polovici dvajsetega stoletja, torej potem, ko je na celini prevladal maoizem, lotili tematik, ki – za razliko od celinskih teoretikov – niso imele zveze niti z marksizmom niti s katero od številnih struj postmarksistične filozofije. Medtem ko so se teoretiki celinske Kitajske v glavnem ukvarjali z različnimi oblikami, vprašanji in inovativnimi možnostmi sinizacije marksizma, so se oni na otoku posvetili raziskovanju drugih oblik idejnih zasnov zahodne modernosti, predvsem tistih, ki so izšle iz Kanta ter nemške klasične filozofije. S pomočjo idej evropskega razsvetljenstva so želeli modernizirati tudi lastno tradicijo. Prav v tem je bil poseben pomen tajvanske filozofije druge polovice dvajsetega stoletja. Medtem ko je v teh petdesetih letih kitajska idejna tradicija (zlasti

konfucijanstvo) na celini padla v nemilost in bila pogosto če že ne prepovedana, pa vsaj ostro kritizirana, so si tajvanski filozofi in filozofinje ves čas močno prizadevali za njeno ohranitev in razvoj.

Vendar pa ni ostalo samo pri ohranjanju tradicije; na obrobem kitajskem otočku Tajvan je v tem obdobju na osnovi revitalizacije določenih elementov lastne tradicije in njene povezave z zahodno miselnostjo zraslo kar nekaj kompleksnih in koherentnih filozofskih sistemov, ki pričajo o veliki ustvarjalnosti in inovativnosti številnih tajvanskih teoretikov. Pri tem velja v prvi vrsti izpostaviti strujo modernega konfucijanstva in njenega najznamenitejšega predstavnika Mou Zongsana; vendar so tudi raziskave in nadgradnje drugih oblik tradicionalne kitajske miselnosti v tem času in prostoru doživele precejšen razcvet. Pri tem velja omeniti strujo novega daoizma in tajvanske budistične študije. Obogatitev srednjeveške sholastične filozofije najdemo pri specifični šoli t. i. neosholasticizma, ki se je razvila na Katoliški univerzi Furen. Vendar bogate palete filozofskih misli, ki so v drugi polovici dvajsetega stoletja nastale na Tajvanu, ni mogoče omejiti zgolj na teh nekaj zgoraj naštetih struj.

Zato obe poglavji prvega vsebinskega sklopa tega zbornika, ki nosi naslov *Zgodovinsko ozadje in filozofske struje*, obravnavata pisano paleto tovrstnih idej in miselnosti. Medtem ko se Huang Chun-chieh v prispevku *Konfucijanstvo v Republiki Kitajski/na Tajvanu: 20. in 21. stoletje* posveča predvsem tej osrednji in nedvomno najmočnejši struji kitajske miselnosti ter jo umesti v širši kontekst razvoja klasičnega konfucijanstva in njegove sodobne preнове, Jana S. Rošker v prispevku *Pomen moderne in sodobne tajvanske filozofije pri ohranjanju kitajske idejne tradicije* predstavi tudi vse druge struje, vključno z institucijami, v katerih so se razvile. Tretji članek v tem sklopu, katerega je napisala Lin Yueh-hui, predstavlja drugačno vrsto zgodovinskega spomina. Ta spomin je konkreten in oseben. Gre za pričevanje neposredne učenke največjega tajvanskega filozofa 20. stoletja, Mou Zongsana, o njenem odnosu do svojega učitelja. Ta odnos nam skozi optiko osebnega izkustva predoči vrsto Moujevih lastnosti in njemu lastnih, tipičnih vzorcev razmišljanja, ki so mero-dajno vplivali na nastanek in razvoj njegove teorije, s tem pa v širšem smislu tudi na razvoj modernega konfucijanstva kot osrednjega stebra tajvanske filozofije tega obdobja.

Poleg tega uvodnega zbornik obsega še štiri druge vsebinske sklope, ki se ukvarjajo tudi z drugimi, nič manj pomembnimi vidiki tajvanske filozofske produkcije. Tako drugi sklop predstavi njene *Metodološke osnove*. V prvem poglavju tega sklopa *Tang Junyijev koncept sveta – raziskava medkulturnega*

prepletanja sodobni tajvanski filozof Huang Kuan-Min razpreda o osnovah transkulturne filozofske metodologije, ki jo je razvil moderni konfucijanec Tang Junyi. Tudi Lee Hsien-chungov prispevek *Razprava o funkcijah in omejitvah prenašanja »konceptov« v filozofskem mišljenju* se posveča metodološkim osnovam transkulturne metodologije, vendar gre pri tem za opis in predstavitev avtorjeve lastne paradigme.

Tretji sklop *Novo konfucijanstvo in novi daoizem* predstavi dela treh oseb, ki delujejo na področju sodobne tajvanske filozofije ter jo hkrati razvijajo in bogatijo. To so: moderni konfucijanec tretje generacije Lee Ming-huei, osrednji predstavnik tajvanskega novega daoizma Chen Guying ter filozofinja in neposredna Mou Zongsanova učenka Lin Yueh-hui. Prvi avtor v prispevku *»Vročica konfucijanstva« v sodobni Kitajski* predstavlja in analizira osrednje razlike med konfucijanskim prepородom v Ljudski republiki Kitajski in na Tajvanu. Drugi, ki je najbolj znan po inovativnih raziskavah klasičnega daoizma, je v prispevku *Laozijev pogled na prisotnost in odsotnost, gibanje in mirovanje ter esenco in funkcijo* podal svoje teze o vrednotenju in interpretaciji delovanja binarnih kategorij v tem najstarejšem klasiku filozofskega daoizma in hkrati v daoističnih diskurzih nasploh, saj je Laozijeva metodologija, kot je splošno znano, v metodološkem pogledu paradigmatska za nadaljnji razvoj daoistične miselnosti. Filozofinja Lin Yueh-hui pa v zadnjem poglavju tega sklopa *Preobrat praznanja* obravnava diskurzivni razvoj Wang Yangmingovega koncepta *liangzhi* in razloži, kakšne posledice so imele spremembe v pomenskih konotacijah tega koncepta za nadaljnji razvoj neokonfucianizma.

Četrty in zadnji sklop obravnava idejno izmenjavo med Tajvanom in Japonsko. Ta je bila nadvse živahna, kar ni slučajno, če pomislimo, da je bil Tajvan v letih 1895–1945 japonska kolonija. Zato je bil japonski vpliv v tajvanski kulturi celotnega dvajsetega stoletja še izjemno velik. Vse to se odraža tudi v idejnih izmenjavah med tema regijama. Huang Chun-chieh se v prvem od dveh poglavij tega sklopa (*Kako je mogoče »misliti z vidika Vzhodne Azije« – Na podlagi izkušenj japonsko-kitajske idejne izmenjave*) ukvarja z idejnimi in metodološko-teoretskimi osnovami tovrstnih izmenjav. Huang Kuan-Min pa se v zadnjem poglavju *Med filozofijo in religijo – razmišljanja na temo modernosti pri Tang Junyiju in Nishitaniju Keijiju* posveča podrobni kontrastivni analizi dveh osrednjih predstavnikov vzhodnoazijske filozofije dvajsetega stoletja: enega osrednjih predstavnikov druge generacije modernega konfucijanstva Tang Junyija in pomembnega filozofa japonske kjotske šole Nishitanija Keijija. Sinteza sodobnih budističnih študij in modernega konfucijanstva, ki je tema zadnjega prispevka, igra pomembno vlogo tudi v okviru splošne tajvanske

filozofije, katere osrednja značilnost je prav izgrajevanje mostov med različnimi, domala pozabljenimi tradicijami kitajske filozofske miselnosti. In prav v tovrstnih razvojih in idejnih sintezah je največji pomen sodobne tajvanske filozofije, ki ji je posvečen pričujoči zbornik.

Jana S. Rošker, urednica